

A TANTÁRGY ADATLAPJA

1. A képzési program adatai

1.1 Felsőoktatási intézmény	Babeş–Bolyai Tudományegyetem
1.2 Kar	Bölcsészettudományi Kar
1.3 Intézet	Magyar Néprajz és Antropológia Intézet
1.4 Szakterület	Kultúratudományok
1.5 Képzési szint	Alapképzés
1.6 Szak / Képesítés	Kultúratudományok

2. A tantárgy adatai

2.1 A tantárgy neve	LLC 1223 Archetipikus szimbolizáció						
2.2 Az előadásért felelős tanár neve	Dr. Tánczos Vilmos egyetemi tanár						
2.3 A szemináriumért felelős tanár neve	Dr. Tánczos Vilmos egyetemi tanár						
2.4 Tanulmányi év	II	2.5 Félév	2	2.6 Értékelés módja	Vizsga (V/E)	2.7 Tantárgy típusa	Sz (szak~) Kö (kötelező)

3. Teljes becsült idő (az oktatási tevékenység féléves óraszama)

3.1 Heti óraszám	4	melyből: 3.2 előadás	2	3.3 szeminárium/labor	2
3.4 Tantervben szereplő össz-óraszám	56	melyből: 3.5 előadás	28	3.6 szeminárium/labor	28
A tanulmányi idő elosztása:					
A tankönyv, a jegyzet, a szakirodalom vagy saját jegyzetek tanulmányozása					50
Könyvtárban, elektronikus adatbázisokban vagy terepen való további tájékozódás					43
Szemináriumok / laborok, házi feladatok, portofóliók, referátumok, esszék kidolgozása					22
Egyéni készségfejlesztés (tutorálás)					2
Vizsgák					2
Más tevékenységek					
3.7 Egyéni munka össz-óraszama	119				
3.8 A félév össz-óraszama	175				
3.9 Kreditszám	7				

4. Előfeltételek (ha vannak)

4.1 Tantervi	• –
4.2 Kompetenciabeli	• –

5. Feltételek (ha vannak)

5.1 Az előadás lebonyolításának feltételei	<ul style="list-style-type: none"> infrastruktúra (terem, tábla, laptop, vetítő)
5.2 A szeminárium lebonyolításának feltételei	<ul style="list-style-type: none"> infrastruktúra (terem, tábla, laptop, vetítő)

6. Elsajátítandó jellemző kompetenciák

Szakmai kompetenciák	<ul style="list-style-type: none"> különböző kulturális tények és jelenségek elemzéséhez szükséges alapfogalmak, elméletek és módszerek ismerete és alkalmazása kulturális tények leírása és értelmezése többszemponú kontextualizáción keresztül szakspecifikus fogalmak és módszerek interdiszciplináris keretben való értelmezése kulturális tények elemzésében érvényesíthető szempontok előnyeinek és hátrányainak felmérése megfelelő kritériumok alkalmazásával a szaktudás átadásában (ti. annak ismertetésére, kifejtésére) legalkalmasabbnak vélt eljárások felismerése, valamint alkalmazásuk sajátosságainak és következményeinek tudatosítás a néprajzi alapfogalmak, módszerek és elméletek (be)azonosítása, illetve meghatározása a néprajzi irányzatok és módszerek fontosságának felismerése, sajátosságainak beazonosítása a kultúrákutató tudománytörténeti kontextusában
Transzverzális kompetenciák	<ul style="list-style-type: none"> a szakmai feladatok kijelölt határidőn belüli hatékony és felelősségteljes teljesítése/megvalósítása a tudományos tevékenység etikai elveinek tiszteletben tartásával és a szakszerű hivatkozás szabályainak szigorú alkalmazásával (gyakorlati jellegű tevékenységek során a magyar népi kultúra különböző területein fellelhető, gyűjthető és értelmezhető jelenségek áttekintése; lehetséges kutatási témák körvonalazása és módszertani megközelíthetőségének megvitatása) csoporton belüli, illetve személyközi (interperszonális) kommunikációs készségek fejlesztése és a csoportmunka keretében felvállalható szerepek kialakítása

7. A tantárgy célkitűzései (az elsajátítandó jellemző kompetenciák alapján)

7.1 A tantárgy általános célkitűzése	<ul style="list-style-type: none"> A tantárgy célja az egyetemes archetipikus szimbólumok rendszerének és a magyar folklór jelképeinek megismerése, továbbá a szimbólumelemzés módszerének gyakorlati elsajátítása. A hallgatók a kultúra különböző területein (pl. vallás és mítosz, szellemi népi kultúra, populáris kultúra, szépirodalom, vizuális művészetek, nyelvi kifejezés stb.) működő archetipikus szimbólumrendszer a magyar folklór hagyományos műfajaira alapozva (hiedelemvilág, a népi líra műfajai, népszokások és szokásköltészet, verses epikus műfajok, proverbiumok, modern mítoszok stb.) ismerik meg.
7.2 A tantárgy sajátos célkitűzései	<ul style="list-style-type: none"> A kurzus előadásai általános elméleti ismereteket nyújtanak a képzelet archetipikus képeiről: 1. Alapfogalmak: archetípus, szimbólum, képzetkör (séma), a képzetkörök működésének dinamikus alapelvei. 2. A szimbolikus gondolkodás története a magaskultúrában, a XX. századi pszichoanalitikusok nézetei. 3. Az archetipikus szimbólumok

	rendszerűsége, a szimbolizáció motiváltsága és vallásos jellege. 4. A szimbólumok szerepe a megismerésben (vallás, mítosz, művészetek).
--	---

8. A tantárgy tartalma

8.1 Előadás	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
<p>1. A mítoszok szimbolizmusa</p> <p>Fogalmak: mitopoétikus kor, mítosz és rítus, szimbolizmus a mítoszokban, szinkretizmus, dulaizmus, bináris oppozíciók</p> <p>Kötelező könyvészet:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Lucien Lévy-Bruhl: A természeti népek világképe. In: Ferge Zsuzsa (szerk.): A francia szociológia. Bp., 1971. 161–178.; 2. Voigt Vilmos: A primitív vallások és a primitív gondolkodás. In: A vallási élmény története. Bp., 2004. 115–139. <p>Ajánlott könyvészet:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Cocchiara, Giuseppe.: Az örök vadember. Bp., 1965.; 2. Eliade, Mircea: A szent és a profán. Bp., 1987.; 3. Frazer, J. G.: Az Aranyág. Bp., 1965/1995.; 4. Kirk, G. S.: A mítosz. Bp., 1993.; 5. Meletyinszkij, Je.: A mítosz poétikája. Bp., 1985.; 6. Tokarev, Sz. A. (szerk.): Mitológiai Enciklopédia. I–II. Bp. 1988.; 7. Ivanov, Vjacseszlav V.: A kettős szimbolikus osztályozásról. In: Nyelv, mítosz, kultúra. Budapest, 48–66.; 8. Fejős Zoltán: A szimbolizáció problémája Lévi-Straussnál. In: Kapitány Ágnes–Kapitány Gábor (szerk.): „Jelbeszéd az életünk”. A szimbolizáció története és kutatásának módszerei. Budapest, 1995. 2 	frontális előadás leíró, értelmező és okfeltáró magyarázat, illetve szemléltetés	Az előadásokat vizuális szemléltetés és megbeszélés követi. Az előadások elektronikus vázlatait a hallgatók megkapják.
<p>2. A szimbólum fogalmának platonikus értelmezése</p> <p>Fogalmak: az arisztotelészi metafora fogalma, a platoni képszemlélet, a keresztény neoplatonizmus (Pszeudo-Dionysios Areopagita)</p> <p>Kötelező könyvészet:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Gombrich, Ernst: Icones Symbolicae. A szimbolikus kifejezés filozófiai és ezek hatása a művészetre. In: Pál József (szerk.): Az ikonológia elmélete. Szeged, 1997. 31–114. <p>Ajánlott könyvészet:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Jan Białostocki: Ikonográfia. In: Pál József (szerk.): Az ikonológia elmélete. Szeged, 1997. 227–251.; 2. Platón: Összes művei. Budapest, 1984. 1–3.; 3. Maurice de Gandillac: Pszeudo-Dionüsziosz. In: Ruhbach, G.–Sudbrack, 4. J.: Nagy misztikusok. Bp., Kairosz Kiadó, 79–94. 	frontális előadás leíró, értelmező és okfeltáró magyarázat, illetve szemléltetés	
<p>3. A középkori képszemlélet</p> <p>Fogalmak: univerzális szimbolizmus, didaktikus jelleg, misztikus jelleg, ferences képszemlélet, ars memoriae a középkorban</p>	frontális előadás leíró, értelmező és okfeltáró magyarázat,	

<p>Kötelező könyvészet:</p> <p>1. Duby, Georges: A középkor képi világa: In: A katedrálisok kora. Bp., 1998. 231–270.</p> <p>Ajánlott könyvészet:</p> <p>1. Gombrich, Ernst: Icones Symbolicae. A szimbolikus kifejezés filozófiai és ezek hatása a művészetre. In: Pál József (szerk.): Az ikonológia elmélete. Szeged, 1997. 31–114.;</p> <p>2. Daniel Arasse: Ars Memoriae és vizuális szimbólumok. A képzelet kritikája és a reneszánsz vége. In: Pál József (szerk.): Az ikonológia elmélete. Szeged, 1997. 115–156.;</p> <p>3. Gurevics, A. J.: A középkori népi kultúra. Bp., 1987.;</p> <p>4. Assmann, Jan: A kulturális emlékezet. Írás, emlékezés és politikai identitás a korai magaskultúrákban. Budapest, Atlantisz Könyvkiadó, 1999.</p>	<p>illetve szemléltetés</p>	
<p>4. A középkori karneváli világkép</p> <p>Fogalmak: orgiasztikus jelleg, az erőszak megnyilvánulásai, charivari, a szavak inváziója, termékenységkultusz, káosz és kozmosz oppozíciója etc.</p> <p>Kötelező könyvészet:</p> <p>1. Tánczos Vilmos: A karneváli világ: In: Folklórszimbólumok. Kolozsvár, 2006. 86–101.</p> <p>Ajánlott könyvészet:</p> <p>1. Bahtyin, Mihail: François Rabelais művészete. A középkor és a reneszánsz népi kultúrája. Bp., 1982.;</p> <p>2. Peter Burke: Népi kultúra a kora újkori Európában. Bp., 1991. 213–285. (Két fejezet: A Farsang világa; A Böjt diadala);</p> <p>3. Ginzburg, Carlo: Rituális fosztogatások. In: Sebők Marcell (szerk.): Történeti antropológia. Módszertani írások és esettanulmányok. Budapest, Replika Kör, 2000. 279–298.;</p> <p>4. Schindler, Norbert: Karnevál, egyház és fordított világ. A 16. századi nevetéskultúra funkciójáról. In: Sebők Marcell (szerk.): Történeti antropológia. Módszertani írások és esettanulmányok. Budapest, Replika Kör, 2000. 183 – 216.</p>	<p>frontális előadás leíró, értelmező és okfeltáró magyarázat, illetve szemléltetés</p>	
<p>5. A keresztény angelológia</p> <p>Fogalmak: az angyalok és köztes terek, angyalok és keresztény idő, a védelmező angyal</p> <p>Kötelező könyvészet:</p> <p>1. Pleșu, Andrei 2006: Despre îngerii. București, Humanitas</p> <p>Ajánlott könyvészet:</p> <p>1. Bachelard, Gaston: Aerul și visele. Eseu despre imaginația mișcării. București, Editura Univers, 1999.;</p> <p>2. Elekes András: Az angyalok és mi. Teológiai/gyakorlati szempontok az angyalok és angyaltanok értelmezéséhez. Székelyföld X. 2006. 7. 94–104.;</p>	<p>frontális előadás leíró, értelmező és okfeltáró magyarázat, illetve szemléltetés</p>	

<p>3. Réau, Louis: Iconographie de l'art chrétien. I., II/1–2., III/1–3., Paris, PUF, 1955.;</p> <p>4. Pócs Éva: Egyházi benedikció – paraszti ráolvasás. In: Hofer Tamás (szerk.): Történeti antropológia. Budapest, 1984. 109–137.</p>		
<p>6. A középkori időfelfogás</p> <p>Fogalmak: ciklikus és messianisztikus idő, a lineáris idő a kereszténységben, eszkatologikus szimbólumok, a paradicsom és az aranykor</p> <p>Kötelező könyvészet:</p> <p>1. Gurevics, A. J.: A középkor tér- és időszemlélete. In: A középkori ember világképe. Bp., 1979. 25–134.</p> <p>Ajánlott könyvészet:</p> <p>1. Eliade, Mircea: Az örök visszatérés mítosza, avagy a mindenség és a történelem. Bp., 1993.;</p> <p>2. Zirkuli Péter: „A történelem réműlete”. Eliade mítoszelméletéről. BUKSZ, 1996, nyár, 186–203.;</p> <p>3. Gagy József: Jelek égen és földön. Csíkszereda, Pro-Print Könyvkiadó, 1998.;</p> <p>4. Fejős Zoltán (szerk.): Idő és antropológia. Bp., 2000.;</p> <p>5. Daniélou, Jean: A történelem misztériuma. Budapest, Kairosz Kiadó, 2006.;</p> <p>6. Delumeau, Jean: A paradicsom története – a gyönyörök kertje. Budapest, Európa Könyvkiadó, 2004.;</p> <p>7. Tánczos Vilmos: Folklórszimbólumok. Kv., 2006. 232–247. és 293–303.</p>	<p>frontális előadás leíró, értelmező és okfeltáró magyarázat, illetve szemléltetés</p>	
<p>7. A középkori térfelfogás</p> <p>Fogalmak: szent tér, demonizált tér, imádat és zárandoklat a középkorban, a keresztút</p> <p>Kötelező könyvészet:</p> <p>1. Gurevics, A. J.: A középkor tér- és időszemlélete. In: A középkori ember világképe. Bp., 1979. 25–134.</p> <p>Ajánlott könyvészet:</p> <p>1. Bausinger, Hermann: Népi kultúra a technika korszakában. Bp., 1995.;</p> <p>2. Pierre Nora: Les lieux de mémoire. I–III. Paris, 1984–1993.;</p> <p>3. Sigal, Pierre André: Isten vándorai. Középkori zárandoklatok és zárandokok. Budapest, 1989.;</p> <p>4. Voigt Vilmos: Egy példa: vallás és vándorlás. In: A vallási élmény története. Bp., 2004. 189–207.;</p> <p>5. Bartha Elek: Vallásökológia. Debrecen, 1992.;</p> <p>6. Bálint Sándor–Barna Gábor: Búcsújáró magyarok. Bp., 1994.;</p> <p>7. Eliade, Mircea: A szent és a profán. Bp., 1987.</p>	<p>frontális előadás leíró, értelmező és okfeltáró magyarázat, illetve szemléltetés</p>	
<p>8. Vallásos szimbolizmus a modern korban (barokk,</p>	<p>frontális előadás</p>	

<p>felvilágosodás, romantika) Fogalmak: a 16-18. századi egyház reformja, a racionalizmus a kép új elképzeléseiben, a modern miszticizmus</p> <p>Kötelező könyvészet: 1. Burke, Peter: Népi kultúra a kora újkori Európában. Bp., 1991.</p> <p>Ajánlott könyvészet: 1. Hobsbawm, Eric: Primitív lázadók. Vázlatok a társadalmi mozgalmak archaikus formáiról a XIX. és a XX. században. Kossuth Könyvkiadó, Budapest, 1974.; 2. Kiss László: Az „ezeréves birodalom”. A millenarista eszme állandósága és változása a népi szektákban és mozgalmakban. Szofi. 2002/VI., 1–2. sz., 120–130.; 3. Cohn, Norman: The Pursuit of the Millenium. Secker&Warburg, London, 1957.; 4. Voigt Vilmos: A vallási élmény története. Bp., 2004. 115–139.; 5. Gagy József: Jelek égen és földön. Csíkszereda, Pro-Print Könyvkiadó, 1998.; 6. Kiss Dénes: A CE szövetség és a református egyház. Erdélyi Társadalom, 1/2., 2003. 55–66.; 7. Szigeti Jenő: Protestáns népi látomások a XVIII. századból. I. kötet. Budapest, L'Harmattan, 2006.; 8. Budai Pál: A' Köznép babonái és Balvélekedései ellen való Prédikáziók. Nagybjom 1811–1824. Sajtó alá rendezte: Szacsavay Éva és Szalánszki Edit. Budapest, L' Harmattan–PTE Néprajz–Kulturális Antropológia Tanszék, 2005.</p>	<p>leíró, értelmező és okfeltáró magyarázat, illetve szemléltetés</p>	
<p>9. A pszichoanalízis szimbólumfelfogása (S. Freud, C. G. Jung) Fogalmak: a belső képek, a mentális képek, a képzeletbeli szerkezet, a kollektív archetipusok, az archetipusok és a vallás</p> <p>Kötelező könyvészet: 1. Jung, Carl Gustav: Az ember és szimbólumai. Bp., 1993.</p> <p>Ajánlott könyvészet: 1. Jan Białostocki: A „kerettémák” és az archetipikus képek. In: Régi és új a művészettörténetben. Budapest, 1982.; 2. Uő: Ikonográfia. In: Pál József (szerk.): Az ikonológia elmélete. Szeged. 1997. 227–251.; 3. Jeleazar Meletyinszkij: Analitikus pszichológia. In: A mítosz poétikája. Budapest, 1985., 74–95.; 4. Tánzos Vilmos: A folklór képi nyelve. In: Uő: Folklórszimbólumok. Kolozsvár, KJNT–BBTE, 2006. 7–27.</p>	<p>frontális előadás leíró, értelmező és okfeltáró magyarázat, illetve szemléltetés</p>	
<p>10. A képzelet antropológiai struktúrái (Gilbert Durand rendszere) Fogalmak: az archetipális mítoszkritika, az archetipusok sajátos szemiozisa, az ősképek, a kulturális szimbólumok, a</p>	<p>frontális előadás leíró, értelmező és okfeltáró magyarázat, illetve szemléltetés</p>	

<p>szimbólumkonstellációk</p> <p>Kötelező könyvészet:</p> <p>1. Ries, Julien: A vallásos ember és a szent az új antropológiai szemlélet megvilágításában. In: Uő. (szerk.): A szent antropológiája. Bp., 2003. 27–54.</p> <p>Ajánlott könyvészet:</p> <p>1. Durand, Gilbert: Structurile antropologice ale imaginarului. București, Editura Univers, 1977.;</p> <p>2. Uő: Imaginarul. Eseu despre științele și filozofia imaginii. In: Avanturile imaginii. București, Nemira, 1999. 123–207.;</p> <p>3. Uő: A vallásos ember és szimbólumai. In: Ries, Julien (szerk.): A szent antropológiája. A homo religiosus eredete és problémája. Budapest, Typotex, 2003. 75–124.</p>		
<p>11. A hamburgi ikonológiai iskola</p> <p>Kötelező könyvészet: -</p> <p>Ernst Cassirer: A szimbolikus formák filozófiája</p> <p>Ajánlott könyvészet:</p> <p>1. Szőnyi György Endre: A szimbolikus formák filozófiája – Ernst Cassirer. In: Pictura & Scriptura. Hagyományalapú kulturális reprezentációk huszadik századi elméletei. Szeged, JATEPress, 2004., 45–52.;</p> <p>2. Voigt Vilmos: Bevezetés Ernst Cassirer szimbólumhasználatába. In: Kapitány Ágnes–Kapitány Gábor: „Jelbeszéd az életünk” A szimbolizáció története és kutatásának módszerei. Budapest, 1995. 247–257.;</p> <p>3. Meletyinszkij, Jeleazar: Szimbolikus elméletek. In: A mítosz poétikája. Budapest, 1985., 58–74. (E. Cassirer szimbólumfelfogásához);</p> <p>4. Cassirer, Ernst: Szimbolikus formák. Budapest, Osiris, 2000.</p> <p>B.) Az ikonológia etnológusa: Erwin Panofsky. Ernst Gombrich rendszere.</p> <p>Ajánlott könyvészet:</p> <p>1. Szőnyi György Endre: Ikonográfia és ikonológia II. Panofsky és Gombrich rendszerei. In: Pictura & Scriptura. Szeged, JATEPress, 2004., 75–114.</p> <p>C.) Aby Warburg mint a posztmodern előfutára</p> <p>Ajánlott könyvészet:</p> <p>1. Szőnyi György Endre: Pictura & Scriptura. Hagyományalapú kulturális reprezentációk huszadik századi elméletei. Szeged, JATEPress, 2004., 53–74. és 203–228. (Két fejezet: I. Ikonográfia és ikonológia I. Történeti áttekintés és Aby Warburg munkássága. II. Posztstrukturális recepció: Warburg esete.)</p>	<p>frontális előadás leíró, értelmező és okfeltáró magyarázat, illetve szemléltetés</p>	

<p>12. Szimbolikus rítusok. Arnold van Gennep és Mary Douglas a rítusokról</p> <p>Fogalmak: átmeneti rítus, beavatás, a ritualizált népi jogfelfogás, az átmeneti rítusok szakaszai</p> <p>Kötelező könyvészet:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Fejős Zoltán: Az átmeneti rítusok. Arnold van Gennep elméletének vázlata. Ethnographia XC. 1979. 406–414.; 2. Mary Douglas: Külső határok. In: Biczó Gábor: Antropológiai irányzatok a második világháború után. Debrecen, é. n., 235–251. <p>Ajánlott könyvészet:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Gennep van, Arnold: Riturile de trecere. Iași, Polirom, 1996.; 2. Balázs Lajos: A vágy rítusai – rítusstratégiák. A születés, házasság, halál szokásvilágának lelki hátteréről. Kolozsvár, Scientia Kiadó, 2006.; 3. Dülmen, Richard von: A rettenet színháza. Ítélezési gyakorlat és büntetőrituálék a kora újkorban. Budapest, 1990.; 4. Tárkány-Szücs Ernő: Magyar jogi népszokások. Budapest, 1981.; 5. Gurevics, A. J.: „Jogra épül az ország...” In: A középkori ember világképe. Bp., 134–184. 	<p>frontális előadás leíró, értelmező és okfeltáró magyarázat, illetve szemléltetés</p>	
<p>13. Imaginárius a modern korban</p> <p>Fogalmak: társadalmi kommunikáció az elektronikus korban, kép és írás, intermedialitás, virtuális valóság, tér és idő a modern korban</p> <p>Kötelező könyvészet:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nyíri Kristóf: Hagyomány és szóbeliség. In: Uő: A hagyomány filozófiája. Budapest, T-Twins - Lukács Archívum, 1994. <p>Ajánlott könyvészet:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nyíri Kristóf: Hagyomány és képi gondolkodás. Székfoglalók a Magyar Tudományos Akadémián. Társadalomtudományok, 2001.; 2. Uő: A virtuális egyetem felé. Educatio 1997/4; Uő: A virtuális egyetem filozófiájához. Liget, 2000 február; 3. McLuhan, Marshall: A közlési eszköz maga az üzenet. In: Halász László (szerk.): Vége a Gutenberg-galaxisnak? Bp., 1985.; 4. Postman, Neil: Amusing Ourselves to Death. Public Discourse in the Age of Show Business. New York, Penguin Books, 1986.; 5. Virilio, Paul: Az eltűnés esztétikája. Budapest, Balassi Kiadó, 1992. 	<p>frontális előadás leíró, értelmező és okfeltáró magyarázat, illetve szemléltetés</p>	
<p>14. A fotográfia antropológiája</p> <p>Fogalmak: a fénykép a hagyományos társadalomban, értelmezési lehetőségek, módszerek</p> <p>Kötelező könyvészet:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nagy Károly Zsolt: A fotóantropológia és az antropológiai fotó lehetőségei a „digitális képi forradalom” korában. Tabula VIII. 2005. 1. 91–109. <p>Ajánlott könyvészet:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kunt Ernő: A fénykép a parasztság életében. 	<p>interaktív tevékenység(ek) rendszerzés</p>	<ul style="list-style-type: none"> • a félév során elhangzottak, megbeszéltek áttekintése/ismétlése

<p>Vizuális-antropológiai megközelítés. Népi Kultúra–Népi Társadalom XIV. 1987. 235–290.;</p> <p>2. Uő: Az antropológia keresése. Budapest, L'Harmattan, Documentatio Ethnographica 20. 2003.</p>		<p>(koheren s egészé való összeállít ása)</p> <ul style="list-style-type: none"> • a lényeg összefogl alása, fontosab b elemek/a datok kiemelés e, hallgatók kérdésein ek megválas zólása
<p>Könyvészet</p> <p>BIAŁOSTOCKI, Jan</p> <p>1982 A „kerettémák” és az archetipikus képek. In: Uő: <i>Régi és új a művészettörténetben</i>. Budapest, 167–177.</p> <p>BRAGA, Corin</p> <p>1999 <i>10 studii de arhetipologie</i>. Cluj–Napoca, Editura Dacia</p> <p>DÂNCU, Vasile Sebastian</p> <p>1999 <i>Comunicarea simbolică</i>. Arhitectura discursului publicitar. Cluj–Napoca, Editura Dacia</p> <p>DURAND, Gilbert</p> <p>1977 <i>Structurile antropologice ale imaginarului</i>. București (2. ed. 2000., București, Univers)</p> <p>ELIADE, Mircea</p> <p>1997 <i>Képek és jelképek</i>. Budapest Részletek: G. Dumézil előszava (7–31.), A „középpont” szimbolikája (33–71.), Szimbolizmus és történelem (195–229.)</p> <p>FRYE, Northrop</p> <p>2001 Az irodalom archetípusai. In: Bókay Antal–Vilcsek Béla (szerk.): <i>A magyar irodalomtudomány kialakulása</i>. Budapest</p> <p>GOMBRICH, Ernst</p> <p>1977 <i>Icones smbolicae</i>. A szimbolikus kifejezés filozófiái és ezek hatása a művészetre. In: Pál József (szerk.): <i>Az ikonológia elmélete</i>. Szöveggyűjtemény az irodalom és a képzőművészet szimbolizmusáról. Szeged, JATEPress, 31–114.</p> <p>JUNG, Carl Gustav</p> <p>1993 A tudattalan megközelítése. In: Uő: <i>Az ember és szimbólumai</i>. Budapest, 17–105.</p> <p>LÜKŐ Gábor</p> <p>1942/1987/2001 A magyar jelképrendszer. In: <i>A magyar lélek formái</i>. Budapest, 7–156.</p> <p>MORARU, Mădălina</p> <p>2009 <i>Mit și publicitate</i>. București, Nemira</p>		

<p>PÁL József (szerk.) 1997 <i>Az ikonológia elmélete</i>. Szöveggyűjtemény az irodalom és a képzőművészet szimbolizmusáról. Szeged, JATE Press, Ikonologia és Műértelmezés 1.</p> <p>PLATÓN 1983 <i>Válogatott művei</i>. Budapest, Európa Könyvkiadó</p> <p>RÓHEIM Géza 1984 <i>A bűvös tükör</i>. Válogatás Róheim Géza tanulmányaiból. Budapest, Magvető Kiadó</p> <p>SZŐNYI György Endre 2004 <i>Pictura & Scriptura</i>. Hagyományalapú kulturális reprezentációk huszadik századi elméletei. Szeged, JATEPress, Ikonologia és Műértelmezés 10.</p> <p>TÁNCZOS Vilmos 2001 <i>Nyiss kaput, angyal!</i> Moldvai csángó népi imádságok. Archetipikus szimbolizáció és élettér. Budapest, Püski Kiadó</p> <p>TÁNCZOS Vilmos 2006 <i>Folklórszimbólumok</i>. Egyetemi jegyzet. Kolozsvár, KJNT–BBTE Magyar Néprajz és Kulturális Antropológia Tanszék</p>		
8.2 Szeminárium	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
<p>1. Szimbolizmus a mítoszban Fogalmak: animizmus, mágia fetisizmus, a kulturális primitivizmus esztétikája, samanizmus Kötelező könyvészet: 1. Cocchiara, Giuseppe.: Az európai folklór története. Budapest 1962. Ajánlott könyvészet: 1. Eliade, Mircea: Vallási hiedelmek és eszmék története. Bp. I–III. 1993.; 2. Diószegi Vilmos: A sámánhit emlékei a magyar népi műveltségben. Bp., 1959/1998.; 3. Dienes István: A honfoglaló magyarok és ősi hiedelmeik. In: Hajdú Péter (szerk.): Uráli népek. Budapest, 1975. 77–108.; 4. Diószegi Vilmos: A pogány magyarok hitvilága. Bp., 1967.; 5. Dömötör Tekla: A magyar nép hiedelemvilága. Bp., 1981.</p>	<p>interpretatív magyarázat, vizuális szemléltetés</p>	<p>A szemináriumokon egy-egy archetipikus képzetkör bemutatását kell elvégezni a mítoszok, a folklór, az irodalom, a nyelv és a képzőművészetek területéről vett példák segítségével.</p>
<p>2. Mitopoétikus világkép a Gilgamesben Kötelező könyvészet: 1. Gilgames. Agyagtáblák üzenete. Válogatta és a jegyzeteket írta Komoróczy Géza. Bukarest, Kriterion Könyvkiadó, 1986. 64–141.</p>	<p>interpretatív magyarázat, vizuális szemléltetés és megbeszélés</p>	

<p>3. Egy ortodox ikon szimbolizmusa (Andrej Rubljov: Troica)</p> <p>Kötelező könyvészet:</p> <p>1. Orosz György: Egy XV. századi ortodox ikon üzenete a ma emberének. A Herman Ottó Múzeum Évkönyve XXVII. 1989. 141–145.</p> <p>Ajánlott könyvészet:</p> <p>1. Pomeranc, Grigorij: Rubljov Szentháromsága. 2000 1990, július–augusztus, 92–98.;</p> <p>2. Cserbák András: A keleti templom ikonográfiája és a vizuális kommunikáció. In: Barna Gábor (szerk.): A szenttisztelet történeti rétegei és formái Magyarországon és Közép-Európában. Szeged, Néprajzi Tanszék, 2001. 32–40.;</p> <p>3. Ruzsa György: Ikonok könyve. Bp., 1981.</p>	<p>interpretatív magyarázat, vizuális szemléltetés és megbeszélés</p>	
<p>4. A karneváli világkép a középkorban</p> <p>Fogalmak: orgiasztikus jelleg, az erőszak intézményei, káosz és kozmosz dualizmusa, a szavak inváziója, termékenységképzetek etc.</p> <p>Kötelező könyvészet:</p> <p>1. Tánczos Vilmos: A karneváli világ: In: Folklórszimbólumok. Kolozsvár, 2006. 86–101.</p> <p>Ajánlott könyvészet:</p> <p>1. Bahtyin, Mihail: François Rabelais művészete. A középkor és a reneszánsz népi kultúrája. Bp., 1982.;</p> <p>2. Peter Burke: Népi kultúra a kora újkori Európában. Bp., 1991. 213–285. (Két fejezet: A Farsang világa; A Böjt diadala);</p> <p>3. Ginzburg, Carlo: Rituális fosztogatások. In: Sebők Marcell (szerk.): Történeti antropológia. Módszertani írások és esettanulmányok. Budapest, Replika Kör, 2000. 279–298.;</p> <p>4. Schindler, Norbert: Karnevál, egyház és fordított világ. A 16. századi nevetéskultúra funkciójáról. In: Sebők Marcell (szerk.): Történeti antropológia. Módszertani írások és esettanulmányok. Budapest, Replika Kör, 2000. 183 – 216.</p>	<p>interpretatív magyarázat, vizuális szemléltetés és megbeszélés</p>	
<p>5. A keresztény démonképzetek</p> <p>Fogalmak: a Rossz archetípusa, az ördög fogalmának történeti változása, védekezési lehetőségek, az angyalok lázadása, ördög a folklórban</p> <p>Kötelező könyvészet:</p> <p>1. Röchrich, Lutz: Az ördög alakja a népköltészetben. Ethnographia LXXVII. 1966. 2. 212–228.;</p> <p>Ajánlott könyvészet:</p> <p>1. Delumeau, Jean: Liniștiți și ocrotiți. Sentimentul de securitate în Occidentul de altădată. I–II. Iași, Polirom, 2005.;</p> <p>2. Muchembled, Robert (red.): Magia și vrăjitoria în Europa din Evul Mediu până astăzi. București, Humanitas, 1997.;</p> <p>3. Nola, Alfonso M. di: Diavolul. Chipurile, isprăvile istoria Satanei</p>	<p>interpretatív magyarázat, vizuális szemléltetés és megbeszélés</p>	

<p>și prezența sa malefică la toate popoarele din Antichitate până astăzi. București, Editura BIC ALL, 2000.;</p> <p>4. Takács György: Kantéros, lüderc, rekegő. Hárompataki csángó hiedelemmondák. Budapest, Magyar Napló, 2004.</p>		
<p>6. A középkori időfogalom</p> <p>Fogalmak: ciklikus és messianisztikus idő, eszkatológia, aranykor, paradicsom</p> <p>Kötelező könyvészet:</p> <p>1. Gurevics, A. J.: A középkor tér- és időszemlélete. In: A középkori ember világképe. Bp., 1979. 25–134.</p> <p>Ajánlott könyvészet:</p> <p>1. Eliade, Mircea: Az örök visszatérés mítosza, avagy a mindenség és a történelem. Bp., 1993.;</p> <p>2. Zirkuli Péter: „A történelem réműlete”. Eliade mítoszelméletéről. BUKSZ, 1996, nyár, 186–203.;</p> <p>3. Gagy József: Jelek égen és földön. Csíkszereda, Pro-Print Könyvkiadó, 1998.;</p> <p>4. Fejős Zoltán (szerk.): Idő és antropológia. Bp., 2000.;</p> <p>5. Daniélou, Jean: A történelem misztériuma. Budapest, Kairosz Kiadó, 2006.;</p> <p>6. Delumeau, Jean: A paradicsom története – a gyönyörök kertje. Budapest, Európa Könyvkiadó, 2004.</p> <p>7. Tánczos Vilmos: Folklórszimbólumok. Kv., 2006. 232–247. és 293–303.</p>	<p>interpretatív magyarázat, vizuális szemléltetés és megbeszélés</p>	
<p>7. A középkori térképzetek</p> <p>Fogalmak: szent és profán tér, a tér szerkezete, démoni és szent tér, búcsújárások a középkorban, keresztútvégzés, ars memoriae</p> <p>Kötelező könyvészet:</p> <p>1. Gurevics, A. J.: A középkor tér- és időszemlélete. In: A középkori ember világképe. Bp., 1979. 25–134.</p> <p>Ajánlott könyvészet:</p> <p>1. Bausinger, Hermann: Népi kultúra a technika korszakában. Bp., 1995.;</p> <p>2. Pierre Nora: Les lieux de mémoire. I–III. Paris, 1984–1993.;</p> <p>3. Sigal, Pierre André: Isten vándorai. Középkori zarándoklatok és zarándokok. Budapest, 1989.;</p> <p>4. Voigt Vilmos: Egy példa: vallás és vándorlás. In: A vallási élmény története. Bp., 2004. 189–207.;</p> <p>5. Bartha Elek: Vallásökológia. Debrecen, 1992.;</p> <p>6. Bálint Sándor–Barna Gábor: Búcsújáró magyarok. Bp., 1994.;</p> <p>7. Eliade, Mircea: A szent és a profán. Bp., 1987.</p>	<p>interpretatív magyarázat, vizuális szemléltetés és megbeszélés</p>	
<p>8. Michel Montaigne felfogása a képzeletről</p> <p>Kötelező könyvészet:</p> <p>1. Michel Montaigne: Esszék. Bukarest, Kriterion, Téka, 1983. – A következő részek: A hazugokról (43–47), A képzelet erejéről (62–</p>	<p>interpretatív magyarázat, vizuális szemléltetés és megbeszélés</p>	

67), A gyermeknevelésről (73–90), A hiúságról (220–228) Ajánlott könyvészet: 1. M. Montaigne: Esszék. In: Vajda Mihály (szerk.) Reneszánsz etikai antológia. Bp., 1984. 318–419.; 2. Daniel Arasse: Ars Memoriae és vizuális szimbólumok. A képzelet kritikája és a reneszánsz vége. In: Pál József (szerk.): Az ikonológia elmélete. Szeged, 1997. 138–156.; Cesare Ripa: Iconologia (1593). Budapest, 1997.		
---	--	--

9. A barokk kor szimbólumfelfogása Fogalmak: a barokk neoplatonizmus, a képek racionális értelmezése Kötelező könyvészet: 1. Moles A. Abraham: A giccs a boldogság művészete. Budapest, Háttér Kiadó, 1996. Ajánlott könyvészet: 1. Ernst Gombrich: Icones Symbolicae. A szimbolikus kifejezés filozófiai és ezek hatása a művészetre. In: Pál József (szerk.): Az ikonológia elmélete. Szeged, 1997. 31–114.; 2. Uő.: A művészet története. Budapest, Gondolat Kiadó, 1983.; Jan Białostocki: Ikonográfia. In: Pál József (szerk.): Az ikonológia elmélete. Ikonológia és műértelmezés I. Szeged. 1997. 227–251.	interpretatív magyarázat, vizuális szemléltetés és megbeszélés	
10. A Szent a 20. századi mítoszelméletekben Fogalmak: a szent apriori eszméje R. Otto felfogásában, a vallás és az archetipusok, a Szent fenomenológiai felfogása Kötelező könyvészet: 1. Durand, Gilbert: A vallásos ember és szimbólumai. In: Ries, Julien (szerk.): A szent antropológiája. Bp., 2003. 75–124. Ajánlott könyvészet: 1. Otto, Rudolf: A szent. Az isteni eszméjében rejlő irracionális és viszonya a racionálishoz. Budapest, 1997. 11–17., 22–43.; 2. Voigt Vilmos: A „szent” és a „szentség”. In: A vallási élmény története. Bp. 2004. 70–76.; 3. Eliade, Mircea: A szent és a profán. A vallási lényegről. Budapest, 1987/1996.; 4. Durkheim, Émile: A vallási élet elemi formái. Budapest, L’Harmattan, 2003. (Részlete: A vallási élet elemi formái. In: Bohannon, Paul–Glazer, Mark (szerk.): Mérföldkövek a kulturális antropológiában. Budapest, 1997. 353–366.); 5. Dubuisson, Daniel: Mitológiai ale secolului XX. Dumézil, Lévi-Strauss, Eliade. Iași, Polirom, 2003.;	interpretatív magyarázat, vizuális szemléltetés és megbeszélés	

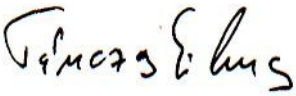
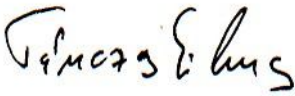
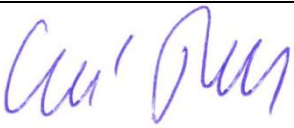
6. Gerardus van der Leeuw: A vallás fenomenológiája. Budapest, 2001.		
11. Egy kollektív rítus szimbolikus jelentéselemei (E. Panofsky elméletének alkalmazása) Ajánlott könyvészet: 1. Szőnyi György Endre: Ikonográfia és ikonológia II. Panofsky és Gombrich rendszerei. In: Pictura & Scriptura. Szeged, JATEPress, 2004., 75–114.	interpretatív magyarázat, szemléltetés és megbeszélés	vizuális és
12. Az ajándék. A kaláka mint a munka ajándékcseréje Concepte: reciprocitate socială, capital simbolic, munca ca dar Kötelező könyvészet: 1. Mauss, Marcel: Tanulmány az ajándékról. In: Uő: Szociológia és antropológia. Budapest, Osiris, 2000. 195–338. Ajánlott könyvészet: 1. Bourdieu, Pierre: A szimbolikus tőke. In: A társadalmi egyenlőtlenségek újratermelődése. Bp., 1978.; 2. Hajdú-Farkas Zoltán: Csíki kaláka. Csíkszereda, Pro-Print, é. n.; 3. Stahl, Henri H.: A román tributális rendszer. In: A régi román falu és öröksége. Bp., 1992. 114–134.	interpretatív magyarázat, szemléltetés és megbeszélés	vizuális és
13. Az antropológiai film Munkamódszer: Beszélgetés antropológiai filmek részleteiről. Kötelező könyvészet: Halmos Ádám (szerk.): A valóság filmjei. Tanulmányok az antropológiai filmről és filmkatalógus. Budapest, Daléktus Fesztivál, Palantír Film Vizuális Antropológiai Alapítvány, 2004. Ajánlott könyvészet: Tari János: Néprajzi filmzés Magyarországon. Budapest, Európai Folklór Intézet, 2002.	interaktív tevékenység(ek) rendszerezés, interpretatív magyarázat, megbeszélés	
14. Összefoglalás. Következtetések. A hallgatók szemináriumi dolgozatának előkészítése. Kötelező könyvészet: nincs Ajánlott könyvészet: Tánczos Vilmos: Folklórszimbólumok. Kolozsvár, 2007.	interaktív tevékenység(ek) rendszerezés, interpretatív magyarázat, megbeszélés	
Könyvészet Lásd előbb az egyes szemináriumi témáknál.		

9. Az episztemikus közösségek képviselői, a szakmai egyesületek és a szakterület reprezentatív munkáltatói elvárásainak összhangba hozása a tantárgy tartalmával.

- a tantárgy tartalmilag összhangban van mind az érvényben lévő hazai tanrend tanegységeivel, mind a magyar és nemzetközi felsőoktatási intézményekben oktatott (azonos vagy hasonló) tanegységekkel
- a tantárgy tartalma a nemzetközi és a magyar néprajzi szakirodalom klasszikus és kortárs kézikönyveire, forráskiadványaira és periodikáira egyaránt alapoz
- a tanegységért felelős egyetemi oktató a tudományterület szakembereként tartódik számon (l.

10. Értékelés

Tevékenység típusa	10.1 Értékelési kritériumok	10.2 Értékelési módszerek	10.3 Aránya a végső jegyben
10.4 Előadás	<p>a) A félév végén a hallgatók kollokválnak a kurzus és a szemináriumok anyagából. A kollokviumon egy teszt jellegű <i>feladatlap</i> kérdéseire válaszolva a hallgatóknak a képzelet archetipikus képeit kell felismerniük, megnevezniük és értelmezniük különböző műfajokban (képzőművészet, filmművészet, irodalom, mítosz, folklór, populáris mitológia stb.)</p> <p>b) A vizsgán írásban elemzik egy rövid néprajzi <i>film vagy filmrészlet archetipikus szimólumait</i>.</p>		50%
10.5 Szeminárium	A szemináriumi anyagból nincs külön vizsga. Az értékelés együtt történik a kurzus anyagával.		50% Együtt a kurzus anyagával (lásd előbb)
10.6 A teljesítmény minimumkövetelményei			
<ul style="list-style-type: none"> • a terminológia ismerete, adekvát használata • a szakirodalomban való tájékozódás • a vizsgára való jelentkezés előfeltétele a kijelölt feladatok elvégzése • a túl sok hiányzást felhalmozó hallgatóknak plusz feladatokat kell teljesíteniük 			

Data completării	Semnătura titularului de curs	Semnătura titularului de seminar	Semnătura titularului de curs practic
12.01.2018.			
Data avizării în departament	Semnătura Directorului de Departament		
11.01.2019			
Data avizării la Decanat	Semnătura Prodecanului responsabil	Ștampila facultății	